

A. Feilberg Jørgensen skriver vedrørende tiden 1523—1720 om kongen og hertugen, om borgmestre og raad og de 24 mænd. Han mener, at det er noget særligt for Flensborg, at der allerede i det 15. aarhundrede har været en forsamling: de 24 mænd, der kunne betragtes som borgernes repræsentanter over for det mere aristokratiske raad og som forløbere for »de eligerede mænd«, der kendes i andre byer i det 18. aarhundrede. A. Feilberg Jørgensen skildrer ogsaa byens borgervæbning og hele forsvarsvæsen og giver glimt fra besættelsestidens overgreb og plyndringer, saa vel som fra livet i byen i fredelige tider. Baade borgerlige boliger og stadens huse har han ogsaa skrevet om og illustreret skildringen med gode billeder af baade enkelte huse og gadepartier.

Første bind slutter med et noteapparat, der i sammenligning med tilsvarende værkers apparat er simplificeret paa en heldig maade. Skønt det ikke er særlig omfattende, er det saaledes, at den, der søger bevis for rigtigheden af det skrevne eller nærmere oplysning om kilderne, kan finde det ønskede ved hjælp af noternes oplysninger. Bogens andet bind vil slutte med en billedfortegnelse og et register, som tilfældet bør være i et godt historisk værk.

Flensborg Bys Historie er en god bog, der bringer solid og god viden. Foruden at den rummer en mængde oplysninger om byen, giver den mange vurderinger af begivenheder og forhold, vurderinger, der bygger paa solid basis. Og den afhjælper et savn, idet en større samlet skildring af Flensborgs historie ikke før har været givet.

Jens Clausen.

*Vendsysselbogen. (Udgivet af skolebiblioteksforeningen for Hjørring amt, 1954).
472 s.*

Allerede i 1937 blev planen om en hjemstavnsbog for Vendsyssel lagt. Krigen fik arbejdet til at gå i stå. Men i 1950 blev sagen taget op igen af skolebiblioteksforeningen for Hjørring amt, og nu foreligger resultatet, en statelig bog på 472 tæltrykte side forsynet med mange billeder og kort. Bogens redaktør har været museumsbestyrer P. Christensen, Try, der selv har skrevet knap halvdelen af bogen, og det selve hovedafsnittene om bebyggelse og kultur i oldtiden, Vendel og vendelboer i middelalderen, Vendsyssel i nyere tid, kirker, klostre og herregårde samt om strandinger og redningsvæsen. Af andre forfattere har overlærer Chr. Kjærsgaard behandlet Vendsyssels geologiske forhold. Skoleinspektør Værnfelt skriver om landsdelens moser og postmester Klitgaard om dens skove samt om skudehandelen. Thomas Olesen Løkken skriver smukt og beåndet om landskabet, Frode Fogt om det kirkelige og folkelige liv efter 1848, Nis Gertsen om skolen og Arne Nielsen om det vendsysselske sprog.

Bogen skulle være en folkebog, let læselig for alle, bl. a. fordi den er tænkt anvendt i skolen. I det store og hele kan det dog ikke siges, at forfatterne har opnået, hvad der var tilsigtet.

Til en vis grad ligger det i sagens natur. Et emne som Vendsyssels geologiske forhold vil uvægerligt blive uforståeligt for børn, og der er næppe heller ret mange voksne læsere, der vil kunne forstå ret meget heraf. Geologi er nu en gang en videnskab, der ikke let lader sig popularisere.

Men heller ikke hovedafsnittene af P. Christensen er lykkedes ret, hvad formen angår, og den side af sagen betyder umådelig meget i en folkelig bog. P. Christensen har en stor viden. Men han har ikke formået at gøre sin frem-

stilling levende og fængende. Børn vil i hvert fald ikke forstå ret meget af den. Der er desuden for lidt baggrundsskildring. Hvad f. eks en åndsmagt som kirken har betydet gennem tiderne, og hvorledes den har virket i middelalderen, der ligger de fleste læsere så fjernt, får man intet indtryk af.

Men een perle har bogen. Det er Arne Niensens afsnit »Vort mål«. Hans emne er knastørt. Men under hans behandling er det blevet friskt og levende. Det kunne overhovedet ikke gøres bedre. Afsnittet er skrevet for børn, men netop derfor forståeligt også for voksne læsere uden særlige forudsætninger.

Som skolebog for børn og ganske unge er Vendsysselbogen næppe anvendelig. Snarest må bogen opfattes som en indledning til læsningen af de mere specielle sogne- og byhistorier. Bogens temmelig tørre fremstilling vil dog nok afskrække de fleste.

Eet er dog sikkert. Fremtidige bidragydere til en hjemstavnsbog vil af Arne Niensens behandling af sproget kunne lære, hvorledes man skriver i bedste forstand populært.

Carl Lindberg Nielsen.

Træk af Vinding sogns historie. Udgivet af Vinding kommune. Redigeret af Holger Axø og Johs. E. Tang Kristensen, 1954. 241 s.

Forsigtigt har redaktørerne af den foreliggende bog om Vinding sogn ved Vejle kaldt den »Træk af Vinding sogns historie«. Formentlig er det sket i bevidstheden om, at kildematerialet til Vinding sogns historie langtfra er udtømt. Bogen bygger nemlig i meget ringe grad på direkte benyttelse af arkivalier. Indirekte er andres udforskning af arkivalisk materiale, som det foreligger behandlet i bøger og afhandlinger, kommet bogen til gode, ikke mindst gælder det J. J. Ravns bog om »Holmans og Elbo Herreder«, der ikke er noget ringe arbejde, og som citeres flittigt. Man kunne nok have ønsket, at i det mindste en kilde som Holmans herreds tingbog, der går tilbage til 1661, var blevet gennemgået. Det er dog ikke sket. Hvor betydningsfuldt inddragelse af arkivalisk materiale i undersøgelserne er, fremgår klart af overbibliotekar Johs. E. Tang Kristensens interessante behandling af sognestyret, der bl. a. bygger på sogneforstanderskabets, sognerådets og fattigkommissionens sager, og lige så sikkert er det, at lærer Holger Axø's afsnit om Vinding fra 1570'erne til vor tid er blevet noget tyndbenet, fordi forfatteren på grund af unkladelse af arkivstudier ved for lidt om sit sogn. Med nogen undren ser man denne forfatter under gennemgangen af sognets gårde erklære, at der savnes oplysninger om adskillige ejendomme på Vinding mark og ved Vindingland, da de er blevet frasolgt de gamle gårde, før de nuværende matrikelsnumre blev indført. De savnede oplysninger kunne formodentlig nok være fremskaffet gennem skøde- og panteprotokoller. Medens forfatterne i det væsentlige har ladet arkivernes skatte ligge, har de til gengæld forstået at øse af den mundtlige tradition og bruge øjnene. I den forbindelse må man med hæder nævne Holger Axø's afsnit »Fra besættelsestiden«. Som bogen nu en gang er formet, er den, sine mangler til trods, slet ikke blevet nogen dårlig bog. Den har nemlig den store dyd, at den er læselig. Det gælder endog afsnittene om Vinding sogns geologiske forhold og sognets oldtid, to emner, der i sognehistorier plejer at være temmelig ulæselige, men under Olaf Aastrups behandling er blevet både klare og behageligt kortfattede. I det hele taget har forfatterne heldigt undgået den fare, som truer lokalhistorikeren, at fordybe sig altfor meget i detaljer og petitesser,